

GETTY

El gran col·lapse psicològic de Sarah Chiche

ANNA CARRERAS

Saturn és un relat metanarratiu i autobiogràfic, intens i elegant, melancòlic i d'un lirisme fosc, sobre una saga familiar que no es desempallega del dol i sobre el renaixement d'un subjecte a través de l'art. Si a *Les Enténébrés* (2019) Sarah Chiche analitzava la branca materna, amb una besàvia internada, un avi deportat, una àvia malmesa i una mare que feia malabars amb els amants i mai va saber ser mare, fet que la porta a investigar el llegat de la bipolaritat,

a *Saturn* tracta el dolor de la pèrdua arran de la desgràcia existencial de la branca paterna.

L'any 1977 Harry mor de leucèmia als 34 anys i deixa una dona i una filla de quinze mesos. Trenta anys més tard, a Ginebra, havent sortit del pou de la depressió i d'un trastorn mental que gairebé li costa la vida, la nena, que ja és adulta, troba una dona que coneixia el seu pare, oncle i avis, i comença a escriure aquesta novel·la sobre la pèrdua d'un pare absent des del seu planeta, Saturn, el dolor d'anelles concèntriques i capes infinites. Només a través de l'escriptura, la narradora podrà reconstru-

SATURN
SARAH CHICHE
EDICIONS DEL PERISCOPI
TRAD. ANNA CASASSAS FIGUERAS
212 PÀG. / 18,95 €

ir la seva vida i, en paral·lel, a ella mateixa.

La novel·la de Sarah Chiche respecta la temporalitat. Per això l'arbre genealògic comença amb l'avi de la narradora. Joseph és un metge reconegut que treballa a la clínica Glycines d'Alger. El país s'incendia a principis dels anys seixanta i ha de fugir d'Algèria, creuar el Mediterrani i exiliar-se. A França comença de zero i construeix un imperi mèdic amb què tracta milers de pacients i acumula una fortuna gegantina. Joseph té dos fills amb Louise, nascuts amb un any de diferència: el sòlid Armand i el fràgil Harry, que s'enamora i es ca-

sa amb la verinosa Eva, la qual, un cop vídua, haurà de conviure amb una família política que la detesta.

Començar de zero

Saturn també és la trista història d'una infantesa esparracada per l'odi dels adults, de la qual ella va ser víctima. L'estil de Chiche és fet de frase llarga, tallada per un ús abundant de comes, fins i tot de punts que emmarquen petits fragments d'oracions sense verb. Els japonesos tenen la paraula *takotsubo*, que vol dir "trampa del pop", la síndrome que apareix després d'una ruptura, un dol o un xoc emocional intens: el cor es deforma, els músculs es debiliten i de

QUAN ALGÚ PERD EL PARE AL PRINCIPI DE LA VIDA, PERD UN LÍMIT, UNA MARCA

cop, literalment, es trenquen. Saturn devorava el seu fill en el famós quadre de Goya. Quan algú perd el pare al principi de la vida, perd un límit, una marca, la facultat d'existir, d'estimar i de ser estimada. Aquí Saturn és "l'altre nom del lloc de l'escriptura, l'únic lloc on puc viure". Només enmig de les estrelles, pare i filla podran retrobar-se i reconèixer-se. I, per fi, caurà el teló.

Amb traducció d'Anna Casassas Figueras, arriba per primera vegada al lector català una novel·la de l'escriptora, psicòloga clínica, psicoanalista i guionista francesa Sarah Chiche (París, 1976). Escrita l'any 2020, *Saturn* va ser nominada al premi literari del diari *Le Monde*, al Premi Goncourt, al Goncourt des Lycéens, al Premi Femina, al Médicis i al Gran Premi de Narrativa de l'Acadèmia Francesa, i va guanyar els premis Roman News i Rive Gauche. Amb tot això al sarró, és evident que Chiche ha escrit una novel·la colossal. Un premi sovint es dona per amiguisme, dos a tot estirar. Però no pots seduir tants jurats si no és amb un bon llibre com aquest. ♦♦

Represa en causa del judici final

VÍCTOR OBIOLS

Sovint en un cenacle sentim: "És que no sabem el que tenim!" Doncs demostrem per una vegada que sí que ho sabem! El títol de la ressenya prové de la citació d'Antonin Artaud que fa de colofó a l'obra, i que dona pistes d'interpretació. La represa en causa és feta a base d'"exclamacions, interjeccions, crits, interrupcions, interrogacions, proclamacions", tots ells indicadors verbals d'intensitat que reconeixem com a elements essencials en la construcció d'aquesta obra. Josep Ramon Roig ha de ser "presentat", no perquè sigui precisament un novel·la, sinó perquè és un poeta que ha defugit sistemàticament i de

manera persistent l'anomenat "circ mediàtic".

Roig ja es va convertir a la seva Tortosa natal, als anys 80, en un referent de la poesia escènica i oral catalana. *L'Illa dels Bous*, llibre col·lectiu, constituí una obra seminal. Roig, i d'altres poetes, hi mostren un ús desacomplexat de tortosinismes, i ell ja apuntava la seva poètica fonda, feta de densitats orals que esdevenen metafísiques. Per posar en context el fenomen caldria remuntar-se a l'escola de Joan Brossa, dels Accidents Polipoètics d'altra banda, i del grup de caire més llibertari que inclouria Jesús Lizano, Enric Casasses i Joan Vinuesa, entre d'altres.

Però Roig diríem que va per lliure. El fet és que ha deixat passar 23 anys des del seu primer llibre (*Malbé*, 1999), que li vaig presentar al

BEN BÉ
JOSEP RAMON ROIG
LABREU EDICIONS
104 PÀG. / 14 €

Círcol Maldà, aquell mateix any. Em permeto (amb la vènia d'Andreu Subirats -l'autor-) de citar un estudi on descriu la seva poètica: "La poesia de J.R. Roig s'apropa al que coneixem com a poesia fonètica, en l'aspecte més formal, malgrat que en els seus poemes hi ha una clara voluntat de sentit complet partint del minimalisme més conceptual i no està per la desconstrucció postmoderna del sentit amb decorats fònics, sinó que més aviat els seus poemes fonètics són essencialitzacions basades en la repetició i la interpretació vocal i gestual. I aquesta manera de fer apropa el fet poètic a la dansa i la meditació, accentuant així el recital en directe com una experimentació del moment únic i irrepètible".

El llibre, estructurat al mil·límetre, comença amb *Abans d'ara*,

segueix amb un poema megamix verdaguerià, que fou escenificat, i entra a les *Primeries de ben bé*, on un dels temes és la consciència i la identitat: "Ni reconèixer. / Ni ser ja jo". A *La promesa* (parla Faust), reprèn el fil ("Sense jo, ja."), i passa pel Dol, per l'Horror: "Oh! Anima en nit! / Vida sense alè / Que faci sentit / D'acte, pensa, fe". *Sacrifici* (de Faust) és un dels grans poemes del recull. En *Lo rogle de la llum* torna a planar-hi la mort: "Art sense dia. / Me fuig lo món! / Boira, colga'm!" I tanca amb les *Raderies*: "Ganyols. / Plorinyol i llanto!" I a *Epíleg* fa l'exegesi sàvia, per cortesia. I una endreça on reconeix de forma perenne l'herència dels ancestres: "La seva memòria parlada és la saó dels meus poemes. Ells són la memòria de la meua memòria". ♦♦